

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 749/2014-34

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 6. novembra 2014 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Sergeja Kohuta (sudca spravodajca) a Ladislava Orosza predbežne prerokoval sťažnosť spoločnosti Slovenské elektrárne, a. s., Mlynské nivy 47, Bratislava, zastúpenej Allen & Overy Bratislava, s. r. o., Eurovea Central 1, Pribinova 4, Bratislava, za ktorú koná advokát Mgr. Martin Magál, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím podľa čl. 46 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 4 Co 511/2012-327 z 23. apríla 2014 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť spoločnosti Slovenské elektrárne, a. s., o d m i e t a ako neprípustnú.

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. júla 2014 doručená sťažnosť spoločnosti Slovenské elektrárne, a. s., Mlynské nivy 47, Bratislava (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím podľa čl. 46 ods. 3 ústavy, práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ústavy a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 4 Co 511/2012-327 z 23. apríla 2014, ktorou žiada vydať tento nález:

„I. Základné právo sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu a na spravodlivý súdny proces podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane základných práv a slobôd, právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátneho orgánu podľa čl. 46 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a právo vlastníť majetok a právo na ochranu majetku podľa čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane základných práv a slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave zo dňa 23. apríla 2014, č. k. 4 Co/511/2012-327 porušené bolo.

II. Ústavný súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 23. apríla 2014, č. k. 4 Co/511/2012-327 zrušuje a vracia vec Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

III. Krajský súd v Bratislave je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy konania na účet právneho zástupcu sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

Ako vyplýva zo sťažnosti, k nej pripojených príloh a spisu Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 51 C 81/2012, sťažovateľka sa ako žalobkyňa

v tomto konaní domáhala žalobou doručenou okresnému súdu 28. februára 2012 proti Slovenskej republike – Ministerstvu hospodárstva Slovenskej republiky (ďalej len „žalovaný“) zaplata sumy 94 486 116 € s príslušenstvom z titulu zodpovednosti za škodu spôsobenú jej nezákonným rozhodnutím žalovaného č. 5/2008 z 3. júla 2008 v spojení s rozhodnutím č. 102/2008 z 26. septembra 2008.

Ako uviedla sťažovateľka v sťažnosti doručenej ústavnému súdu, rozhodnutím č. 5/2008 z 3. júla 2008 jej žalovaný uložil povinnosť dodať v rokoch 2009 a 2010 vo všeobecnom hospodárskom záujme elektrickú energiu a) v množstve najmenej 6 TWh za cenu určenú Úradom pre reguláciu sieťových odvetví pre odberateľov elektriny v domácnosti a malé podniky s nasledovnou výškou odberu elektriny 1. domácnosti bez elektrického vykurovania do odberu 5 000 kWh/rok, 2. domácnosti s elektrickým vykurovaním do odberu 20 000 kWh/rok, 3. malé podniky do odberu 30 000 kWh/rok; b) dodať elektrinu podľa písm. a) koncovým dodávateľom elektriny pre domácnosti a malé podniky pod podmienkou, že títo dodávatelia dodajú takto nakúpenú elektrinu výhradne pre účely podľa písmena a). Na rozklad sťažovateľky bolo toto rozhodnutie žalovaného rozhodnutím ministra hospodárstva č. 102/2008 z 26. septembra 2008 zmenené v časti a) tak, že povinnosť dodať elektrickú energiu skupinám odberateľov uvedeným v bodoch 1, 2 a 3 sa uplatní v množstve zodpovedajúcom spotrebe týchto skupín odberateľov, a to najviac v množstve 6 TWh ročne, a v časti b) tak, že sťažovateľka je povinná dodať elektrickú energiu podľa písm. a) dodávateľom elektrickej energie pre domácnosti a malé podniky pod podmienkou, že títo dodávatelia dodajú túto elektrickú energiu v rokoch 2009 a 2010 výlučne na účely uvedené v písm. a), pričom zostávajúca časť rozhodnutia č. 5/2008 z 3. júla 2008 ostala nezmenená. O žalobe sťažovateľky, ktorou sa domáhala preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovaného, rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 4 S 168/2008-225 z 3. júla 2009 tak, že rozhodnutie žalovaného zrušil a vec vrátil žalovanému na ďalšie konanie. Tento rozsudok krajského súdu bol potvrdený rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 8 Sžo 360/2009 z 18. marca 2010. Žalovaný rozhodnutím č. 10/2010 z 25. augusta 2010 zrušil svoje prvostupňové rozhodnutie č. 5/2008 z 3. júla 2008. Sťažovateľka však bola rozhodnutím žalovaného prinútená v rokoch 2008 a 2009 uzavrieť

zmluvy o dodávke elektrickej energie v súlade s obsahom rozhodnutí žalovaného a musela dodávať elektrickú energiu za ceny určené Úradom pre reguláciu sieťových odvetví v rozhodnutí č. 0012/2009/E, ktoré boli podstatne nižšie ako trhové ceny v danom čase. Nebyť rozhodnutí žalovaného, predala by sťažovateľka túto elektrickú energiu za trhovú cenu. Rozdiel oboch týchto súm predstavoval žalovanú sumu a zodpovedal škode a ušlému zisku, ktoré sťažovateľke vznikli v príčinnej súvislosti s nezákonným rozhodnutím žalovaného. Sťažovateľka doručila žalovanému 10. februára 2011 žiadosť o predbežné prerokovanie nároku, avšak žalovaný tento nárok v zákonnej lehote neuspokojil. Preto sťažovateľka uplatnila žalobou i úrok z omeškania v zákonnej výške od 11. februára 2011 do zaplatenia.

O žalobe sťažovateľky o náhradu škody proti žalovanému rozhodol okresný súd rozsudkom č. k. 51 C 81/2012-202 z 19. júla 2012 tak, že žalobu sťažovateľky zamietol a zaviazal ju nahradiť žalovanému trovy konania v sume 1 818 503,89 € k rukám advokáta, ktorý ho v konaní zastupoval. Svoje rozhodnutie okresný súd odôvodnil v podstate tým, že nemal za preukázanú príčinnú súvislosť medzi rozhodnutím žalovaného č. 5/2008 z 3. júla 2008 v spojení s rozhodnutím č. 102/2008 z 26. septembra 2008 a sťažovateľkou uplatnenou škodou z dôvodu, že týmto rozhodnutím žalovaného nebola sťažovateľke určená cena elektrickej energie pre účely jej dodávky určeným odberateľom a konečným dodávateľom, keďže táto bola určená rozhodnutím Úradu pre reguláciu sieťových odvetví v rozhodnutí č. 0012/2009/E, ktoré však sťažovateľka žalobou o preskúmanie jeho zákonnosti nenapadla vôbec. Neboli preto splnené podmienky vzniku zodpovednosti za škodu podľa § 5 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu pôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“), v zmysle ktorého právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím má účastník konania, ktorému vznikla škoda v dôsledku rozhodnutia vydaného v tomto konaní. Prípadná škoda mohla vzniknúť sťažovateľke iba v dôsledku rešpektovania ceny uvedenej v cenovej regulácii, nie však v dôsledku rozhodnutia žalovaného č. 5/2008 z 3. júla 2008 v spojení s rozhodnutím č. 102/2008 z 26. septembra 2008. Ak sa sťažovateľka domnievala, že jej škoda vznikla v dôsledku rešpektovania nezákonných rozhodnutí, mala využiť všetky procesné možnosti na dosiahnutie

zrušenia všetkých týchto rozhodnutí ako nezákonných a až z týchto zrušených rozhodnutí odvodzovať zodpovednosť.

Rozsudok okresného súdu č. k. 51 C 81/2012-202 z 19. júla 2012 bol na odvolanie sťažovateľky ako vecne správny potvrdený rozsudkom krajského súdu č. k. 4 Co 511/2012-327 z 23. apríla 2014. Týmto rozsudkom krajského súdu bola sťažovateľka zviazaná zároveň na náhradu trov odvolacieho konania vo výške 227 312,98 €.

Rozsudok okresného súdu č. k. 51 C 81/2012-202 z 19. júla 2012 v spojení s rozsudkom krajského súdu č. k. 4 Co 511/2012-327 z 23. apríla 2014 nadobudol právoplatnosť 27. mája 2014.

Sťažovateľka proti rozsudku krajského súdu č. k. 4 Co 511/2012-327 z 23. apríla 2014 podala 24. júna 2014 dovolanie, ktorým navrhla Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) tento rozsudok (prípadne aj rozsudok okresného súdu) zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania sťažovateľka odôvodnila odňatím možnosti konať pred súdom [§ 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku] z dôvodu nedostatočného odôvodnenia rozsudku krajského súdu tak pri rozhodovaní v merite veci, ako aj pri rozhodovaní o náhrade trov konania.

Sťažnosť na porušenie základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím podľa čl. 46 ods. 3 ústavy, práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ústavy a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu rozsudkom krajského súdu č. k. 4 Co 511/2012-327 z 23. apríla 2014 sťažovateľka odôvodnila tým, že tento rozsudok je arbitrárny a nedostatočne odôvodnený. Krajský súd sa v jeho odôvodnení nevysporiadal s pre vec zásadnými argumentmi sťažovateľky a jeho odôvodnenie je navyše vnútorne nekonzistentné. Pokiaľ ide o výklad príčinnej súvislosti pri aplikácii dotknutých ustanovení zákona č. 514/2003 Z. z., týmto poprel ich účel a zmysel v kontexte základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 3 ústavy najmä preto, že cenové rozhodnutie Úradu

pre reguláciu sieťových odvetví č. 0012/2009/E nemalo vplyv na predpoklady vzniku zodpovednosti žalovaného za škodu, ale iba na výšku škody, pričom samotné toto cenové rozhodnutie je ničotným právnym aktom. Sťažovateľka osobitne odôvodnila svoju sťažnosť i vo vzťahu k rozhodnutiu o náhrade trov prvostupňového a odvolacieho konania, pričom okrem jeho nedostatočného odôvodnenia poukázala najmä na to, že nešlo o trovy potrebné na účelné bránenie práva. Sťažovateľka v sťažnosti žiadala rozhodnúť i o odklade vykonateľnosti napadnutého rozsudku.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii o Ústavnom súde Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene alebo zjavne neopodstatnené návrhy môže ústavný súd po predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho prejednávania.

Ústavný súd preskúmal na predbežnom prerokovaní sťažnosť z hľadiska existencie dôvodov podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať iba tými sťažnosťami, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich.

Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré v občianskom súdnom konaní sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio – inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

Ako vyplýva z petitu sťažnosti, sťažovateľka sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím podľa čl. 46 ods. 3 ústavy, práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ústavy a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu rozsudkom krajského súdu č. k. 4 Co 511/2012-327 z 23. apríla 2014.

Podstatou námietok sťažovateľky je právne posúdenie postupu krajského súdu a jeho rozsudku z hľadiska rešpektovania základných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1, čl. 46 ods. 3 a čl. 20 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu, v dôsledku namietaného porušenia ktorých sa domáha tak v konaní pred ústavným súdom, ako aj podaním dovolania najvyššiemu súdu zrušenia namietaného rozhodnutia a vrátenia veci na ďalšie konanie krajskému súdu.

V danom prípade sťažovateľka akceptovala subsidiárne postavenie ústavného súdu pri ochrane základných práv a slobôd tým, že podala vo svojej právnej veci dovolanie (24. júna 2014) ešte predtým, ako doručila ústavnému súdu sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (28. júla 2014). V okolnostiach daného prípadu sťažovateľka podaním dovolania, ako aj podaním sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vedome vytvorila stav „dvojkoľajnosti konania“, keď by o tej istej veci mali súbežne rozhodovať dva orgány súdneho typu (najvyšší súd ako dovolací súd a ústavný súd), čo nie je v podmienkach právneho štátu rešpektujúceho princíp právnej istoty ústavne aprobovateľné. Vzhľadom na skutočnosť, že uplatnenie právomoci dovolacieho súdu v danej veci predchádza uplatneniu právomoci ústavného súdu, možno považovať podanie sťažnosti ústavnému súdu ešte pred rozhodnutím dovolacieho súdu o poslednom procesnom prostriedku, ktorý bol sťažovateľkou využitý, za predčasné. Ústavný súd môže prijať sťažnosť na ďalšie konanie a meritórne o nej rozhodnúť až vtedy, ak príslušné orgány verejnej moci už nemajú možnosť namietaný stav zásahu do základných práv alebo slobôd napraviť.

Súčasťou konštantnej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého vyčerpanie všetkých opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré

zákon sťažovateľovi na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na použitie ktorých je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných právnych predpisov, neznamená samotné podanie oprávnenou osobou, ale až rozhodnutie o ňom príslušným orgánom (IV. ÚS 177/05, IV. ÚS 180/2010).

Ústavný súd už zaujal názor (podobne napr. I. ÚS 169/09, I. ÚS 289/09, IV. ÚS 49/2010, IV. ÚS 145/2010), že v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) a súbežne podanej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je takáto sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí o dovolaní.

Ústavný súd v súlade so svojou aktuálnou judikatúrou zastáva právny názor, podľa ktorého v prípadoch, ak sťažovateľ uplatní mimoriadny opravný prostriedok (dovolanie), spôsobilý zabezpečiť ochranu jeho práv, avšak najvyšší súd ho následne odmietne ako neprípustný, je lehota na podanie sťažnosti ustanovená v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde v zásade zachovaná aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu všeobecného súdu (napr. IV. ÚS 195/2010, III. ÚS 227/2010, I. ÚS 276/2010). To však platí, len pokiaľ je sťažnosť uplatnená na ústavnom súde do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, ktorým bolo dovolanie ako neprípustné odmietnuté.

V takomto prípade je preto nevyhnutné, aby sťažnosť bola podaná v zákonnej lehote nielen proti rozhodnutiu dovolacieho súdu, ale aj proti rozhodnutiu súdu odvolacieho, ak ním došlo podľa názoru sťažovateľa k zásahu do jeho práv (IV. ÚS 406/2010).

Nie je preto dôvodné, aby sťažovateľka v prípade podania dovolania podala zároveň aj sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, pretože aj za predpokladu, že by dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie nie je prípustné, nemožno sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy smerujúcu proti rozhodnutiu, ktoré predchádzalo rozhodnutiu dovolacieho súdu, odmietnuť pre jej oneskorenosť.

Vzhľadom na tieto skutočnosti sa ústavný súd podanou sťažnosťou meritórne nezaoberal, ale podľa zásady ratio temporis ju v tejto časti odmietol ako neprípustnú podľa § 53 ods. 1 v spojení s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pretože sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. novembra 2014